

בהתקבנותו, וראו את החלטורה הגדולה של חייהם: להיפגש עם סופרים מצרים. להזמין לישראל, להחליף מילים בין בניה של תרבות עתיקה שהם המומיות החניקו אותה למות, לבין נציגי תרבות עתיקה אחרת, שסופריה החיו אותה.

אלוהי הספר, אלוהי הנייר, אלוהי הר מילים ואלוהי השלום — רחם על המומיות העכשות, חוריינים, שכלי-הדם ניבטים בעד לעורם השקוף, שהתעוררו מיקיצת אלף השנים הלאומיות שלהם, ויצאו ל— שחר אחר ספינקסים מנייר שהאותיות דהו מעליהם בשמש הימיתוכנית הצורבת הזאת.

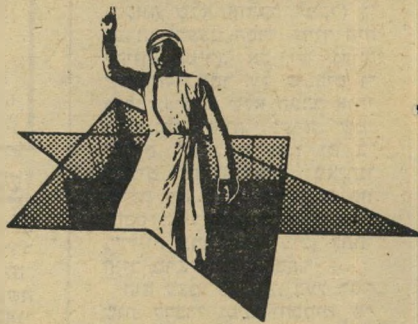
ד. למה צמחה לספרות

העברית דבשת?

שיר חיילים בריטי נפוץ למדי ממלחמת העולם השנייה, מקרבות המדבר המערבי, שואל: למה לגמול ישנה דבשת? והי תשובה היא: הוא הלך במדבר והיפש אחר נאקה, והלך והיפש ולא מצא, עד שהבחין בקצה המדבר בספינקס, והשב הוא נאקה. הודקה זכרותו, והוא תקע, וניסה וניסה, עד שצמחה לה דבשת על גבו.

מוסיף המלב"הד:

הלכו סופרים עבריים במדבר והיפשו אחר ספרות עברית, הלכו והיפשו ולא מצאו, עד שהבחינו בקצה המדבר בספרות

לכתוב ערכי במגזין דויד לשנתך, לשרגם, לשללבו...

המצרית וחשבו שהיא הספרות העברית. התולדלה זכרותם, והם ניסו וניסו עד ש— צמחה לספרות העברית דבשת על הגב. אט באט נמוגה הספרות העברית, ונותרה הדבשת בלבד.

אחד המוצנחים

משה דור, משורר ועיתונאי, היה בי שנים 1975—1977 נוסף לענייני תרבות בשגרירות ישראל בלונדון (אחרי בנימין תמו). בראיון שערך עמו יעקב אגמון, בתוכנית שאלות אישיות בגלי צה"ל, סיפר דור על כניסתו לתפקיד נוסף התרבות: "...קיבל את פני קודמי התפקיד והוליד אותי על פני הדרים ואגמים כדי להציגני, כפי שהקורטואיה הבריטית מחייבת בפני חברי המנגנון שלונדון, שרובו ככולו מורכב מן הפקידות המקצועית של המדינה. מה שקרוי הדיפלומטים המדיניים. וזאת לדעת שאנו, הסופרים, אנשי הרוח ושאר אינטלקטואלים תלושים, ראשי ביצה, שמוחזרים ככות של אלפי אטמוספירה אל תוך המנגנון הזה ע"י חתימה על חוזים מיוחדים, מכונים בפייהם, "המוצנחים". ואמת נכון, יש במנגנון יסודות שאינם רואים בעין יפה את ההצנחה הזאת".

"סודות מסוימים במשרד-החוץ — בהנהלת משרד-החוץ היא שהטילה עלי את התפקיד הנהלה זו היא שהגיעה לכלל דיעה שבתפקידים ה"רוחניים" יכולים לשאת רק אנשירור ולא הפקידות המקצועיות של משרד-החוץ — הנהנה בודאי נאיבית (והסיפור שאני אספר — ונדמה לי שעל אף פקודת הסודיות שאני חתום עליה בוקף היותי שנתנים עובד משרד-החוץ — אני רשאי לספר את הספור הזה כי אין בו משום גלוי סודות בטחוניים או דברים מאלפים מסוג זה או אחר שנגלו לי במרוצת עבודתי).

הגענו לדלת מאסיבית מסוימת וקודמי, שהיה קודם לכן מקיש על הדלת, פותח ומציג בפני מי שהיה יושב בתוך החדר פנימה, נרתע אחורה ואמר: לזכאן לא

אוליך אותך, לזכאן תכנס בכוחות עצמך. אמרתי לו — וכל כך למה? אמר לי — אני מניח שתלמד זאת בתוך זמן לא רב. אה... כמו שאומרים המשוררים, הוא צדק, ועוד איך צדק, בחדר זה ישב מי שהיה אותה שעה הצייר המדיני בלונדון, האיש מספר שתיים בשגרירות.

עלי לציין שהשגריר שכיהן אותה שעה לא נמצא בלונדון, כי הוא נפש מחוץ לגבולות הממלכה המאוחדת, ובכך, הצייר המדיני, האיש מס. 2, השארג'ה דאפייר, כמו שזוהגים לומר בשפה שפעה היתה מקובלת כשפת הדיפלומטיה, תלה בי זוג עיניים בזהות כשנכנסתי פנימה, אך מתוך שזורו לי להקפיד על כללי הנימוס בשעת התיידושים השונים שקיבלתי במשרד ה— חוץ לפני שפרצתי אל הקירייה החדשה שלי, הצגתי ברוב אדיבות את שמי ואת תפקידי, אני מדיש שלא הכרתי את האיש קודם לכן ומעולם לא ראיתי פנים אל פנים.

"את שירתי מסופקני אם הכיר, כיוון שהוא לא עשה עלי רושם של אדם שספרי שירה נושרים מחיקו, אבל כפי שהתברר לי במרוצת הזמן, לפחות את ההיבט ה— ז'ורנליסטי שלי הוא אכן הכיר. אלא שהמחשבה הזו, ביצבצה בו, לצערי, מאוחר מדי. הוא בקשני לשבת ואני ישבתי ואז, כשהוא מתבונן בי במבט נוקב שמדד אותי מן רגל ועד קרחתו, אמר לי שהוא רוצה להשמיעני מלים מספר. סבור הייתי לפי תומי שהוא עומד לברך אותי בברכת ברוך הבא! ולאחרי לי הצלחה בתפקידי, כדרך שאנשים אחרים בשגרירות, אלה שזודמתי קודם לכן אתם עשו.

תוך שאני מצפה לברכת ברוך הבא! שלו ואמר לי האיש: אני רוצה שתיר, שלך אין מה לעשות כאן! אין לך מה לעשות פה, ולכן אני מציע לך שתארוז את הפקלאות (אני זוכר אפילו את שמוש הלשון האידי שהוא נזקק לו) ותחזור כלעומת שבאת'.

אפשר להניח שארשת תדהמה נשפכה על פני ואולי אפילו פי נפער קמעה, משום שאני אמרתי לו — סלח נא לי, אתה מתבדח? ואו הוא מרים את קולו ואומר לי: לא! וכשתכיר אותי תדע שאני לא מתברח בעניינים כאלה. אני סבור שאתה צריך לדעת מה אני תרשב עליך'.

שיספתי אותו ואמרתי לו — אבל אתה אינך מכיר אותי?! הוא אמר: אינני צריך להכיר, אני מכיר ויודע מי הם סופי ריב. היה לי נסיון עם סופרים, אתם מרברים הרבה ואינכם עושים כלום, ו— אנחנו איננו צריכים מוצנחים שכמותכם כדי שתלמרו אותנו מה לעשות בענייני תרבות'.

סלח נא לי, אני אומר לו, אבל הרי הנהלת משרד-החוץ איננה סבורה כמוך, כי הרי אני יושב כאן ממש לפניך, בקו' הוא אמר, אני יודע שהנהלת משרד-החוץ איננה סבורה כמוני, אבל לי לא איכפת שתרע מה אני תרשב עליך ועל הדומים לך. אתם בטלנים, מבלי עולם, אתם מסתכלים מגבוה על אנשים כמוני. אני בירוקרט, אינני מתכייש בזה שאני כה עוד בירוקרטים, אבל מיפוסים כמוך איננו צריכים כאן, וככל שתקדים להסי' תלק מכאן יושב'.

קמתי על רגלי ואמרתי לו: אני חושב שאתה דובר דרגי הבל. הדבר הקל ביותר, אמרתי לו, הוא לקחת את המזודות, שכן כדברך, עדיין לא הוצאתי את תוכנן, אבל אני לא אעשה זאת. אני נשלחתי הנה לא על ידיך ואני אעשה את תפקידי כפי שאני מוצא לנכון לעשות אותו. אבל רואה אני שבהתאם למסורת מסוימת ש— היתה בשגרירות הזאת, שהסופרים שנק— לעים לתפקיד של דיפלומטים כותבים זכ— רונות, אולי אקדיש לך פעם פרק של זכרונותי'.

זו, הרי שמאז נעילת הרבעון קשת נותר חזק ללא במה לפירסום חרוזיו, כך ש— תיסכוליו ממלאים את חלקת אלוהים ה— קטנה לשם הפצת מורתו (הלא מחורות) על חיי התרבות בארץ.

לפני כמה שבועות פירסם חזק מררה ב— גנות ענייני תרבותי כלשהו. מורתו של חזק גררה תגובה מאת הסופר יגאל גלאי (שגם הוא משתתף בוותם באורח של קבע), אלא שמערכת השבועון החליטה שלא ל— פרוסם תגובתו של גלאי.

רצ"ב נוסח מיכתבו של גלאי: יחיאל חזק (אנכי, מי זה?) החליט לנצל את השטח שהוקצב לו משום מה בנדיבות רבה על ידי מערכת "החופש", להתקפה אישית נסה ומכוונת על ד"ר גבריאל מוקד ועל המחזאי יוסף מונדי.

להפתעתי הרבה הצלחתי לקרוא את מורו של חזק הפעם עד הסוף. סינננו הגרוע מוכר לי, אך משפט אחד וצבוע שלו הצליח להוציא אותי מבלי: "אולם אין הדיון בהרעלת מילים זו מענייננו כאן..." כתב חזק כשהוא מנסה בחוסר ה— כישרון האופייני לו להסוות את התקפתו

יחיאל חזק גסות

יגאל גלאי תמימות

האישית על שני היוצרים ככיקורת ספ— רותית.

לא אנקוט בנישתו הצבועה תרבותית לכאורה של אותמו חזק, אך ברצוני לומר ישירות, וזה מענייני כאן — ש— בתיבתו הקולקלת ממאיסה עלי את ה— קריאה ב"חופש" ותשפכותו הטילונית ה— תה לי לזרה.

יחיאל חזק יעשה טובה נדולה לקוראים אם יניח את מלאכת הכתיבה למוכשרים ממנו.

נ.ב. למכתב הנ"ל אין שום קשר להתייחסותי ודעתי האישית ליוסף מונדי ולגבריאל מוקד.

בחזק

ד' נגד מוקד

בשבועון פעמי תש"ח המוצא לאור על טור משרד החינוך והתרבות, והמכיל ריכוזי מידע מלפני 30 שנה, במטרה לשמש כחומר תיעודי לתלמידים, הולמונים, לנושא

מלחמת השחרור, צוטטה בשבוע שעבר תגובתו של הסופר והמחזאי הבריטי ג'ורג' ברנרד שאו לבעיית ארץ-ישראל: "בשיחה עם סופר איוונינג סטנ— דרד אמר שאו כי מחוץ לנטיעה דרך א"י ורחיצה בכינרת אין הוא יודע הרבה יותר על א"י מאשר כל קורא בעיתונים. שאו טען כי זכויות גזעיות בהסתמכות של יהושע (בנון) (הנביא) מוחזמו אינן קיימות ובדרך ההיגיון יכולים היהר דים והערבים להסתמך רק על זכויות כ—

ג'ורג' ברנרד שאו ללחום עד שיתעייפו

בוש. עליהם ללחום אלה באלה, אמר שאו, כשם שלחמו בארצות-הברית, רוסיה, סקור טלנד, אירלנד, בבלקנים וכפי שנלחמים עתה בהודו ובאינדונזיה, היהודים וה— ערבים, בתמיכת שלטים ואימפריאליסטים מקומיים, צריכים ללחום עד שיתעייפו מ— שפיכת דמים ויפשטו את הנהגל מבחינה כספית" הציע הסופר הבריטי — הוא ש— נאמר: אין נביא בעירו. בתוכנית הדרני הבידורית בלי מחיצות בחצות סיפר יונה פישר, האוצר (קוראטור) לאמנות ישראלית בת זמננו במוזיאון ישראל, שיש בכוננתו להתפטר מתפקידו, ולהתמסר ל— עשיית דברים מהותיים יותר, עם פירסום הידיעה, נפתח מירוץ מטורף של מבקרי אמנות, ועובדי מוזיאון ישראל, לזכייה בי מיכרו העומד להתפרסם בקרוב על משרה זו. בנוסף לכך, בישר פישר שבקרוב עור— מדת להיות במוזיאון ישראל תערוכת יחיד של הציירת הצעירה תמר גטר. מל— חמה ספרותית וזאת הכריז עורך דר— הירחון הספרותי נתון 77, יעקב כהר, על עורך כתבי-העת עכשו, המבקר גב— ריאל מוקד. אומנם בהכרזת המלחמה שלו, נמנע בסר מלנקוב בשמו של מוקד, אך הוא מרמו על כך בלשון סגי נהור שיושבי בתי-הקפה הספרותיים בתל-אביב אמונים עליה. וכך כותב בסר: "הטוען ל— אבהות' על דור המדינה' בספרות ומוגה כמה שמות שסדר הופעתם משתנה בהתאם ליחסיו האישיים, מבלי שיטריד עצמו לנמק מדוע פלוני כן זכה להיחשב כסופר דור המדינה' ופלמוני לא — מעמיד עצמו ב— מצב בלתי מכוונד המעורר עתים גיחוך אף בקרב רעיו... ציפורי שיר מלחשות ש"מיתקפה" זו נעוצה ברצונו של בסר לגייס לעיתונו סופרים ומשוררים המפרסי— מים יצירותיהם בט'קריאה, אשר עכשו ועורכו פסולים בעיניהם. בהמשך מאמר המערכת שלו, מעיד בסר, על הסתנפות לזרם ה"דרשושי" בספרות העברית מ— יסודו של המ"לשורר איתמר יעזר— קסל, והוא מוסיף וכותב: "הדן בתרומתם של סופרי דור המדינה לספרותנו ומתלם מהעלאת תימטיקה סוציאלית חדשה כמו העליות ההמוניות, המעברות, ילדי מל— חמת-העולם-השנייה, התכח, או איהתכח, תרבויות שונות לתרבות אחת — שאולי בה הראשית לתרבות ישראלית חדשה, עושה מה שנקרא — צחוק מהעבודה...".

הגיב על דברים אלה משורר בולט, ש— אמר: "בסר עושה צחוק מהספרות והי שירתה...". הסופר יצחק בן-נר זכה פרס רמתיגן לספרות יפה. לאחר ההצלחה חסרת התקדים של תרגומי שירת יהודה עמיחי, בכותרת "אמן" שראו אור בארצות-הברית, עומדים לראות שם אור עוד שני קבצי שירה מתורגמת של ה— משורר, ועושה שם בימים אלה במסע של קריאת שיריו מחוץ לחוף.